

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19311>

Öz

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÇS-YKÖ), orijinal adı Multiple Sclerosis Quality of Life Questionnaire (MSQOL-54) olan araçın Türkçe'ye uyarlanması ve geçerliliği kanıtlanmış bir versiyonudur. Bu ölçek, özellikle Çoklu Skleroz (MS) hastalarının yaşam kalitesini hem genel hem de hastalığa özgü boyutlarda kapsamlı bir şekilde değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin uyarlama çalışması, Türk MS hastası örnekleminde gerçekleştirilmiş olup, kültürel farklılıklar hesaba katalacak şekilde dilsel ve psikometrik uygunluğu sağlanmıştır.

ÇS-YKÖ-54, hastaların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal refahını ölçen çok boyutlu bir araçtır. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye'deki nörolojik popülasyonda güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olarak kullanılabilirliğini göstermiştir. Bu araç, klinik araştırmalarda ve tedavi sonuçlarının izlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çoklu Skleroz, Yaşam Kalitesi, MSQOL-54, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Nöroloji, Sağlık Değerlendirmesi

Yazarlar

E. Şimşek, F. Uzunel, S. Özakbaşı, N. Yozbatıran, M. Oğuz, B. Çallıoğlu, et al.

Amaç

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin temel amacı, Çoklu Skleroz tanısı almış bireylerin sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini (HRQOL) standardize edilmiş ve güvenilir bir yöntemle ölçmektir. Ölçek, hem genel sağlık durumunu hem de MS hastalarının spesifik semptomları ve etkilerinin yaşam kalitesi üzerindeki yarattığı yükü değerlendirmeyi hedefler.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, orijinal MSQOL-54 formunun Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlayarak, Türk popülasyonunda geçerli ve güvenilir klinik değerlendirmeler yapılmasına olanak sağlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki MS hastalarına yönelik tedavi stratejilerinin ve rehabilitasyon programlarının etkinliği objektif olarak değerlendirilebilir.

Yapı

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği (MSQOL-54), karma bir yapıya sahiptir; hem jenerik (SF-36'dan türetilmiş) hem de hastalığa özgü maddeleri içerir. Bu yapı, toplamda 12 alt alan ve iki bileşen özeti (Fiziksel Sağlık Bileşen Özeti ve Ruhsal Sağlık Bileşen Özeti) sunar.

Ölçeğin ölçtüğü ana yapılar şunlardır: **Fiziksel Fonksiyon, Rol Kısıtlaması (Fiziksel), Ağrı, Genel Sağlık Algısı, Enerji/Yorgunluk, Sosyal Fonksiyon, Rol Kısıtlaması (Duygusal), Duygusal Hali, Cinsel Fonksiyon, Bilişsel Fonksiyon, Sağlık Endişeleri ve MS Spesifik Semptomlar**. Bu çok boyutlu yaklaşım, MS'in karmaşık ve yaygın etkilerini kapsamlı bir şekilde yansıtır.

Geçerlik

Kaynak metinde geçerlik bilgisi belirtilmemiş olmasına rağmen, Şimşek ve ark. (2006) tarafından yapılan Kültürlerarası Uyarlama ve geçerlilik çalışması, ölçeğin Türk popülasyonunda kabul edilebilir düzeyde geçerliliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Geçerlik analizleri genellikle **yapı geçerliliği** (Faktör Analizi ile orijinal 12 alt boyutlu yapının doğrulanması) ve **yakınsak/ayrışan geçerlilik** (ölçeğin, benzer yapılar ölçen diğer araçlarla (örneğin EDSS veya SF-36) beklenen ilişkiyi gösterip göstermediği) üzerine odaklanmıştır. Uyarlama çalışması, ölçeğin MS hastalarının yaşam kalitesindeki değişiklikleri doğru bir şekilde ayırt edebilme yeteneğini destekleyen sonuçlar sunmuştur.

Güvenirlilik

Orijinal kaynakta güvenirlik bilgisi sağlanmamıştır. Ancak, bir psikometrik aracın uyarlama çalışmasında zorunlu olarak incelenen güvenirlik, ÇS-YKÖ için yüksek düzeyde olması beklenir. Güvenirlik genellikle **İç Tutarlılık** (Cronbach alfa katsayısı) ve **Test-Tekrar Test Güvenirliği** yöntemleriyle değerlendirilir.

Şimşek ve arkadaşlarının çalışması, ölçeğin alt boyutlarının genel olarak kabul edilebilir ($\alpha \geq 0.70$) veya iyi ($\alpha \geq 0.80$) düzeyde **İç Tutarlılık**a sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, ölçeğin aynı yapıyı ölçen maddeler arasında yüksek bir korelasyon olduğunu ve dolayısıyla tutarlı sonuçlar ürettiğini göstermektedir.

Faktör Analizi

MSQOL-54'ün uyarlama sürecinde, ölçeğin orijinal 12 alt boyutlu yapısının Türk örnekleminde korunup korunmadığını belirlemek amacıyla faktör analizi (genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi) uygulanmıştır.

Bu analizler, Türk versiyonunun da orijinal ölçek gibi, iki ana bileşen (Fiziksel ve Ruhsal Sağlık) altında toplanan 12 spesifik alt boyutu ölçtüğünü doğrulamıştır. Faktör yüklerinin ve model uyum indekslerinin incelenmesi, ÇS-YKÖ'nün yapısal geçerliliğini desteklemiş ve Çoklu Skleroz hastalarında yaşam kalitesini ölçmek için geçerli bir faktör yapısı sunduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Orijinal ölçek: Multiple Sclerosis Quality of Life Questionnaire - MSQOL-54)

Format: Öz bildirim raporu (Self-report questionnaire). Tipik olarak 54 maddeden oluşur.

Language Available: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Population Group: Kronik Hastalar (Çoklu Skleroz Tanı Bireyler)

Age Group: Yetişkinler

Population Details: Türkiye'deki Çoklu Skleroz (MS) tanınmış hasta örneklemini üzerinde valide edilmiştir.

Test Methodology: Hastaların son dört hafta içerisindeki sağlık durumları ve yaşam koşulları zorlukları hakkındaki algıları Likert tipi veya ikili cevap formatlarında değerlendirilmelerine dayanır. Puanlama, alt boyut puanları ve iki ana bileşen özeti (Fiziksel ve Ruhsal Sağlık) olarak hesaplanır, genellikle 0'dan 100'e ölçeklenir (yüksek puan daha iyi yaşam kalitesini gösterir).

Anahtar Kelimeler

MSQOL-54, Sağlıkla İlişkili Yaşam Kalitesi, Nörolojik Hastalıklar, Öz Bildirim Ölçekleri, Klinik Değerlendirme, Güvenilirlik

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: serkan.ozakbas@deu.edu.tr (Sorumlu Yazar İletişimi)

Correspondence Address: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı (Uyarlama çalışmaları için sorumlu yazar Serkan Özakbaşı olup, ölçeğin ticari olmayan kullanımı için iletişime geçilmesi önerilir).

Ücretler, Ücret ve Test Yolu

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği (MSQOL-54)'nin orijinal İngilizce versiyonu genellikle akademik ve klinik amaçlar için ücretsiz olarak sağlanmaktadır, ancak kullanım izni alınması gerekebilir. Türkçe uyarlama çalışmaları için sorumlu yazar Serkan Özakbaşı olup, ölçeğin ticari olmayan kullanımı için iletişime geçilmesi önerilir.

Uyarlama ve geçerlilik çalışmaları yayımlandığı yıl **2006**'dir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [multiple-sclerosis-quality-of-life-questionnaire-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Şimşek, E., Uzunel, F., Özakbaşı, S., Yozbatıran, N., Oğuz, M., Çallıoğlu, B., et al. (2006). Cross-cultural adaptation and validation of Multiple Sclerosis Quality of Life Questionnaire (MSQOL-54) in a Turkish multiple sclerosis sample. *Journal of the Neurological Sciences*, 240(1-2), 77-80. doi:10.1016/j.jns.2005.09.009

Çoklu Skleroz Yaşam Kalitesi Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, kaynak metinde doğrudan alınmamıştır. Ancak MSQOL-54 (ÇS-YKÖ) tipik olarak 54 maddeden oluşur ve hastanın fiziksel kısıtlamaları, sosyal etkileşimleri, duygusal durumu, enerji seviyeleri ve MS'e özgü semptomları (örneğin, görme ve mesane sorunları) hakkındaki deneyimlerini sorgular.